

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
VI-QISM**

Google Scholar

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdulkarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO'G'RISIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	12
Abdullayev Azamat Akbar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА	17
Джуманиязова Сабина Михайловна	
PAHTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQUISH	22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR.....	29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li	
TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS.....	32
F. Djalilov	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH	41
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	47
Махкамова Надира Саидмуратовна	
MINTAQA TUMANLARI O'RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIK LARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	55
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODEL DAN DIVERSIFIKATSİYALASHGAN TUZILMAGA O'TISH TENDENSIYALARI (2020–2024-YILLAR)	60
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH.....	65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich	
MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO'RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	71
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
O'ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI	77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna	
To'rayev Mirzohid Hoshim o'g'li	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	

IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI.....	88
Sabirova Nodira Komil qizi	
RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi	
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	101
Avazbek Xalbekov	
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC	108
Musaeva Shoira Azimovna	
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	116
Yuldashev Abduxakim Abdulkarimovich	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНА.....	122
Анвар Аллабергенов	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	128
Allanazarova B.K.	
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI.....	135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna	
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQUISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH.....	139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH.....	149
Razikov Otabek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI.....	157
Matkabalova Dilorom Xalilullayevna	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida)	165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich	
Narmetova Dilafruz Azamatovna	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	170
Ахмедова Шахноза Козим кизи	
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASH.....	181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	

ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ	189
Джусупов Кубанычбек	
ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MEKANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR.....	196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li	
SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH	200
Eshov Sherko'zi Asatulloyevich	
THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES	205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna	
DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	209
Khanifakhon Solikhova	
BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida).....	213
Z. Sh. Matniyozova	
JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI VAHOLASH VA ISHLAB CHIQRISH HAJMINI PROGNOZLASH	218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА.....	224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	233
Komilova Guli Bagandik qizi	
THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES.....	238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li	
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi	
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ.....	250
Турсунов Гафур Таирович	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH.....	259
Ibragimov Nodirbek Bahodir o'g'li	
ДЕМОКРАТИК TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI	266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	273
Ibadov Shoxrux Axmatilloevich	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI.....	277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI.....	283
Musayeva Shoira Azimovna	
O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna	

BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna	
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI	303
Jo'rayeva Sarvinoz Baxtiyor qizi	
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	309
Mustafayeva Sevara Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	314
Qodirova Farangiz Komilovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN.....	320
Sardor Kuvandikov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI	329
Madenova Elmira Nizamatdinovna	
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH.....	340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	349
Jannazarova Gauzar Kaipnazarovna	
Raxmatova Sevinch Sobir qizi	
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA.....	353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	358
Pyotr Kim	
TOSHKENT VILOYATI BO'STONLIQ TUMANIDA TURISTIK ZONALARNI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIYIQTISODIY AHAMIYATI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA).....	364
Tolibboyev Zafarbek Axror o'g'li	
TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	372
Qarshiboyev Lochinbek Xusan o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	379
Muxidinov Ayubbek Nuritdinovich	
QASHQADARYODA NODAVLAT UNIVERSITETLARINING TASHKILIY RIVOJLANISHI: TALABALAR VA XODIMLAR POTENSIALINI TARKIBIY VA DEMOGRAFIK TAHLIL.....	382
Rahimov Sardor Uralovich	

O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING JOYLASHUVINING HOZIRGI HOLATI.....	388
Kudratov Muhammad Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STATISTIK MA'LUMOTLARNI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAHLIL QILISH IMKONIYATLARI.....	393
Umarov Abbas Nuriddin o'g'li	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ, СТРУКТУРНАЯ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ И СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ.....	400
Муниса Турдибаева	
TURIZM SOHASIDA SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	410
Yuldosheva Laylo Isroilovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	416
O'ramov Jahongir Jo'rayevich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MUNOSABATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH.....	421
O'lolokulova Feruza Mansurovna	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA YUQORI TEXNOLOGIK USKUNALARNI XARID QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UMUMIY EGALIK QIYMATI (TCO) KONSEPSIYASINING AHAMIYATI	428
Dadamuxamedov Abduvaxob Abduvaxidovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Xalilov Bahromjon Bahodirovich	
O'ZBEKISTON QISHLOQ XO'JALIGINING SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY SUG'URTA MEKANIZMLARINI JORIY ETISH.....	441
Kalenov K.T.	
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	445
Sobirov Sayfiddin Baxrom o'g'li	

TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Sobirov Sayfiddin Baxrom o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistri

E-mail: sobirovsayfiddin683@gmail.com

Annotatsiya. O'zbekiston tijorat banklarida ipoteka kreditlash tizimining **2020–2025-yillardagi** rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinib, ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning amaliy yo'nalishlari asoslab berilgan. Tadqiqot doirasida ajratilgan ipoteka kreditlari hajmi, moliyalashtirish resurslari tarkibidagi o'zgarishlar, o'rtacha foiz stavkalari, kreditning garov qiymatiga nisbati (LTV), dastlabki badal miqdori hamda kreditlarning muddatidan oldin so'ndirilishi dinamikasi o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, banklarning moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiyalash, ipoteka qimmatli qog'ozlari (RMBS) bozorini rivojlantirish, kreditlash jarayonlarini raqamlashtirish va risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ipoteka krediti, tijorat banklari, ipoteka kreditlari samaradorligi, LTV ko'rsatkichi, dastlabki badal, qayta moliyalashtirish, ipoteka qimmatli qog'ozlari, uy-joy bozori, sekjuritizatsiya.

Аннотация. Проанализированы тенденции развития системы ипотечного кредитования коммерческих банков Узбекистана в **2020–2025 годах**, а также обоснованы практические направления повышения эффективности ипотечных кредитов. Исследованы объём выданных ипотечных кредитов, структурные изменения источников фондирования, средние процентные ставки, соотношение суммы кредита к стоимости залога (LTV), размер первоначального взноса и динамика досрочного погашения кредитов. На основе полученных результатов разработаны практические предложения по диверсификации источников финансирования банков, развитию рынка ипотечных ценных бумаг (RMBS), цифровизации процессов ипотечного кредитования и совершенствованию системы управления рисками.

Ключевые слова: ипотечный кредит, коммерческие банки, эффективность ипотечного кредитования, показатель LTV, первоначальный взнос, рефинансирование, ипотечные ценные бумаги, рынок жилья, секjuritизация.

Abstract. Development trends in the mortgage lending system of Uzbekistan's commercial banks during **2020–2025** are analysed, and practical approaches to improving the efficiency of mortgage lending are substantiated. The study examines the volume of mortgage loans issued, structural changes in funding sources, average interest rates, the loan-to-value (LTV) ratio, the size of down payments, and trends in early loan repayment. Based on the findings, practical recommendations are proposed for diversifying banks' funding sources, developing the residential mortgage-backed securities (RMBS) market, digitalising mortgage lending processes, and enhancing risk management practices.

Keywords: mortgage loan, commercial banks, mortgage lending efficiency, loan-to-value (LTV) ratio, down payment, refinancing, residential mortgage-backed securities (RMBS), housing market, securitisation.

KIRISH

Uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasi har qanday jamiyatda aholi farovonligining muhim mezonlaridan biri hisoblanadi. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining 25-moddasida qulay uy-joyga ega bo'lish yashash huquqining ajralmas qismi sifatida e'tirof etilgan. Shu nuqtai nazardan, samarali va inklyuziv ipoteka bozori nafaqat aholining uy-joyga bo'lgan talabini qondiradi, balki qurilish hamda kapital bozorining rivojlanishiga xizmat qilib, iqtisodiy o'sishga multiplikativ ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekistonda aholi sonining barqaror o'sishi, urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi hamda uy-joyga bo'lgan uzoq muddatli talabning ortib borishi ipoteka kreditlash tizimining iqtisodiyotdagi ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda. Tijorat banklari tomonidan **2017–2025-yillarda** birlamchi va ikkilamchi uy-joy bozorida xonadonlar sotib olish, yakka tartibdagi uy-joylarni qurish hamda ta'mirlash maqsadida 548,4 ming nafar

fuqaroga umumiy qiymati 105,3 trln soʻmdan ortiq ipoteka krediti ajratildi. **2026-yil 1-yanvar** holatiga mazkur kreditlar qoldigʻi **2017-yilga** nisbatan 8,2 barobarga oshib, 79,4 trln soʻmni tashkil etdi.

Biroq ipoteka portfeli hajmining oʻsishi bilan bir qatorda uning samaradorligini, yaʼni cheklangan moliyaviy resurslardan eng yuqori ijtimoiy-iqtisodiy natijaga erishish, kredit risklarini samarali boshqarish hamda bank balansining barqarorligini taʼminlash masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy bankining asosiy stavkasi **2026-yil aprel** oyida yillik 14 foiz darajasida saqlanib, inflyatsiya darajasi 7,1 foizgacha pasaygan sharoitda ipoteka kreditlari bozor stavkalarining nisbatan yuqori darajada saqlanib qolayotgani ushbu yoʻnalish samaradorligini yanada oshirish zaruratini koʻrsatadi.

Maqolaning maqsadi Oʻzbekiston tijorat banklarida ipoteka kreditlash amaliyotining joriy holatini tahlil qilish hamda ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning ilmiy asoslangan yoʻnalishlarini ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ipoteka kreditlashning iqtisodiy mohiyati va samaradorligi masalalari xorijiy hamda mahalliy olimlar tomonidan keng oʻrganilgan. Klassik nazariyaga koʻra, ipoteka kreditning samaradorligi koʻp jihatdan kreditning garov qiymatiga nisbati (loan-to-value, LTV) va qarz oluvchining toʻlovga layoqatlilik darajasi (debt-to-income, DTI) koʻrsatkichlari bilan baholanadi. Xalqaro amaliyotda LTV koʻrsatkichining past darajada boʻlishi bank uchun kredit riskini kamaytiruvchi, qarz oluvchi uchun esa moliyaviy intizomni mustahkamlovchi muhim mexanizm sifatida eʼtirof etiladi.

Ipoteka bozorining rivojlanishida ikkilamchi bozor, yaʼni ipoteka bilan taʼminlangan qimmatli qogʻozlar (Residential Mortgage-Backed Securities, RMBS) emissiyasi muhim oʻrin tutadi. Bunday sekyuritizatsiya mexanizmi banklarga uzoq muddatli ipoteka aktivlarini likvid mablagʻlarga aylantirish hamda yangi kreditlash uchun qoʻshimcha resurslar jalb etish imkonini beradi. Aynan ushbu mexanizm rivojlangan davlatlarda ipoteka kreditlarining barqaror va nisbatan arzon moliyaviy manbalar hisobidan moliyalashtirilishini taʼminlaydi.

Mahalliy tadqiqotlarda Oʻzbekiston ipoteka tizimining oʻziga xos xususiyati sifatida davlatning bosh islohotchi sifatidagi faol roli hamda markazlashgan mablagʻlar hisobidan subsidiyalangan kreditlash modeli alohida taʼkidlanadi. Markaziy bankning tahliliy hisobotlarida ipoteka portfeli samaradorligini baholashda kredit qoldigʻi, muddatidan oldin soʻndirish hamda dastlabki badal koʻrsatkichlari kabi indikatorlarning muhim ahamiyatga egaligi qayd etilgan. Mazkur tadqiqotda ham ana shu yondashuv asos qilib olinib, Oʻzbekiston sharoitida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning kompleks yoʻnalishlari taklif etiladi.

Xalqaro tajriba ipoteka bozorini moliyalashtirishning ikkita asosiy modelini ajratadi. Birinchisi — AQSH va Daniya kabi davlatlarda keng qoʻllaniladigan, ipoteka kreditlarini sekyuritizatsiya qilish orqali kapital bozoriga chiqarishga asoslangan «ochiq» model; ikkinchisi esa — Germaniya va qator Yevropa davlatlarida amal qiluvchi, ipoteka banklari hamda qurilish-jamgʻarma kassalari faoliyatiga tayanuvchi «yopiq» modeldir. Har ikkala modelda ham ipoteka kreditlari samaradorligi moliyaviy resurslarning uzoq muddatlilik va barqarorligi bilan bevosita bogʻliq. Oʻzbekiston uchun ushbu modellarning eng samarali elementlarini milliy sharoitga moslashtirgan holda joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

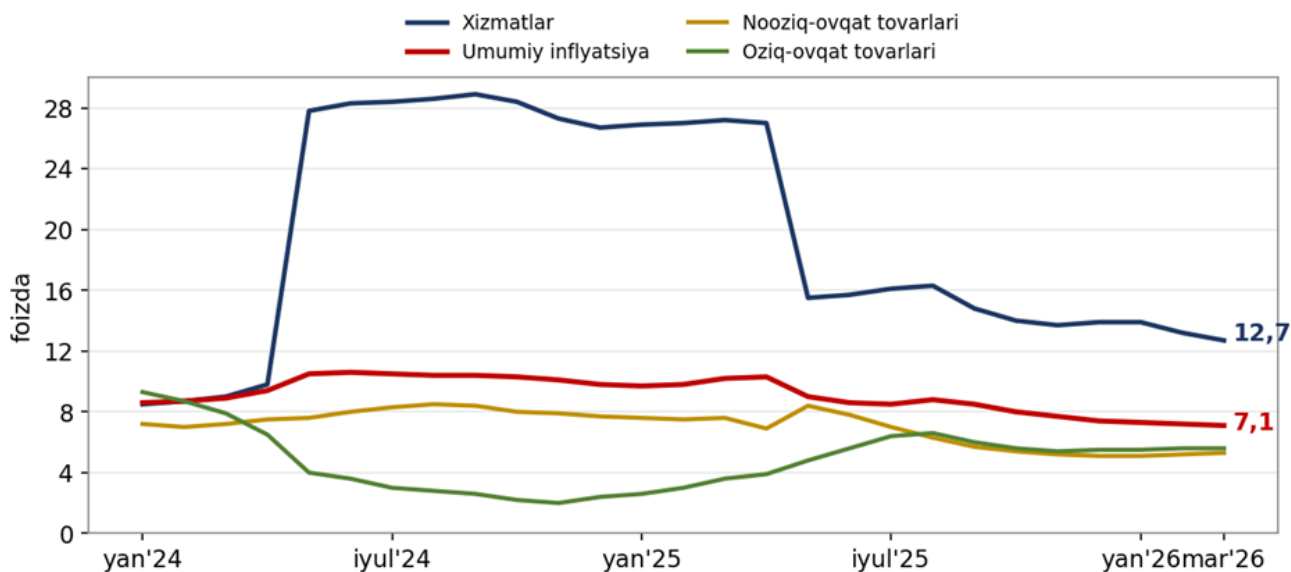
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda iqtisodiy-statistik tahlil, qiyosiy tahlil, dinamik qatorlar hamda strukturaviy tahlil usullaridan foydalanildi. Maʼlumotlar bazasi sifatida Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy bankining **2025-yil** yakunlari boʻyicha tayyorlangan «**Uy-joy bozori umumiy tahlili**» hisoboti, Markaziy bankning **2026-yil 29-apreldagi** matbuot anjumani materiallari, Milliy statistika qoʻmitasi va Adliya vazirligi maʼlumotlari, shuningdek, Xalqaro valyuta jamgʻarmasining tahliliy hujjatlaridan foydalanildi.

Ipoteka kreditlari samaradorligini baholashda quyidagi asosiy koʻrsatkichlar majmui tahlil qilindi: ajratilgan kreditlar hajmi va qoldigʻi, resurs manbalari boʻyicha tarkib, oʻrtacha yillik foiz stavkasi, LTV koʻrsatkichi, dastlabki badal ulushi, muddatidan oldin soʻndirilgan kreditlar dinamikasi hamda uy-joy narxining aholi daromadiga nisbati kabi xalqaro qiyosiy indikatorlar.

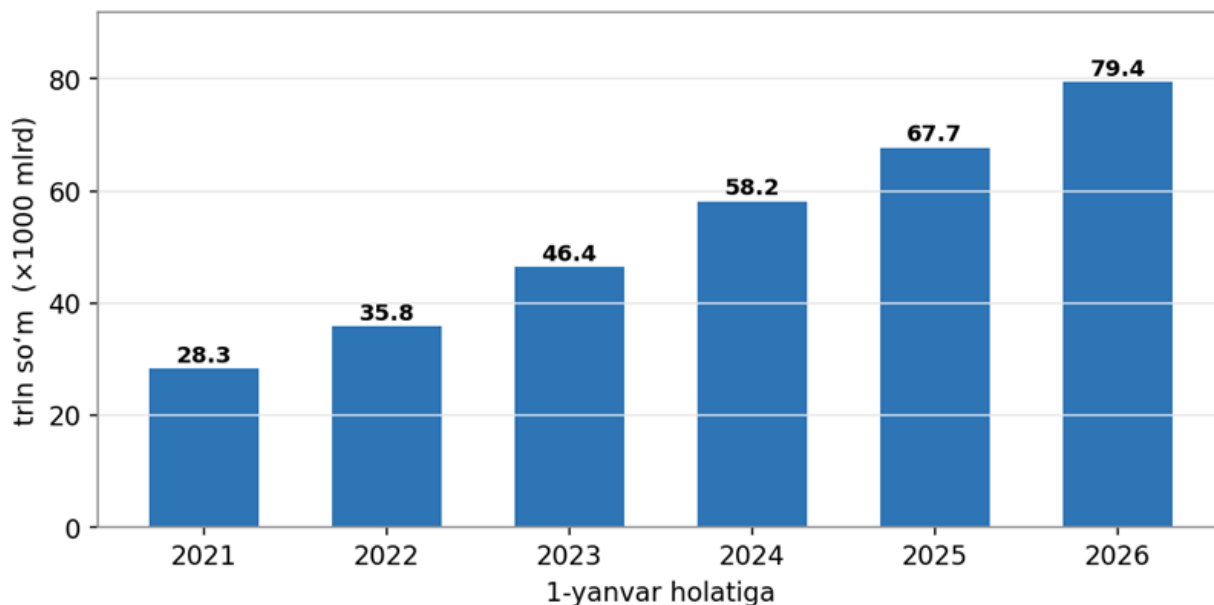
TAHLIL VA NATIJALAR

Ipoteka kreditlash samaradorligi bevosita makroiqtisodiy barqarorlik, ayniqsa inflyatsiya va foiz stavkalari dinamikasi bilan bogʻliq. **2026-yil mart** oyida umumiy inflyatsiya yillik 7,1 foizgacha pasaydi, Markaziy bankning asosiy stavkasi esa 14 foiz darajasida saqlandi. Markaziy bank prognoziga koʻra, **2026-yilda** inflyatsiya 6,5 foizgacha pasayishi kutilmoqda. Inflyatsiyaning pasayishi ipoteka kreditlarining real qiymatini barqarorlashtirib, uzoq muddatda foiz stavkalarining pasayishi uchun qulay sharoit yaratadi (1-rasm).

1-rasm. Umumiy inflyatsiya va uning komponentlari dinamikasi (2024–2026-yillar), foizda¹

Iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlari (**2026-yil I chorakda** YaIM 8,7 foizga oshgan) hamda aholi daromadlarining ortib borishi uy-joyga bo'lgan to'lovga layoqatli talabni kuchaytirmoqda. **2025-yilda** tijorat banklari tomonidan 21,2 trln so'm miqdorida ipoteka krediti ajratildi, bu **2024-yilga** nisbatan 4,1 trln so'mga yoki 24 foizga ko'pdir. Natijada ipoteka kreditlari qoldig'i **2026-yil 1-yanvar** holatiga 79,4 trln so'mga yetib, so'nggi besh yil davomida barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etdi (2-rasm).

2-rasm. Ipoteka kreditlari qoldig'i dinamikasi (1-yanvar holatiga), trln so'm²

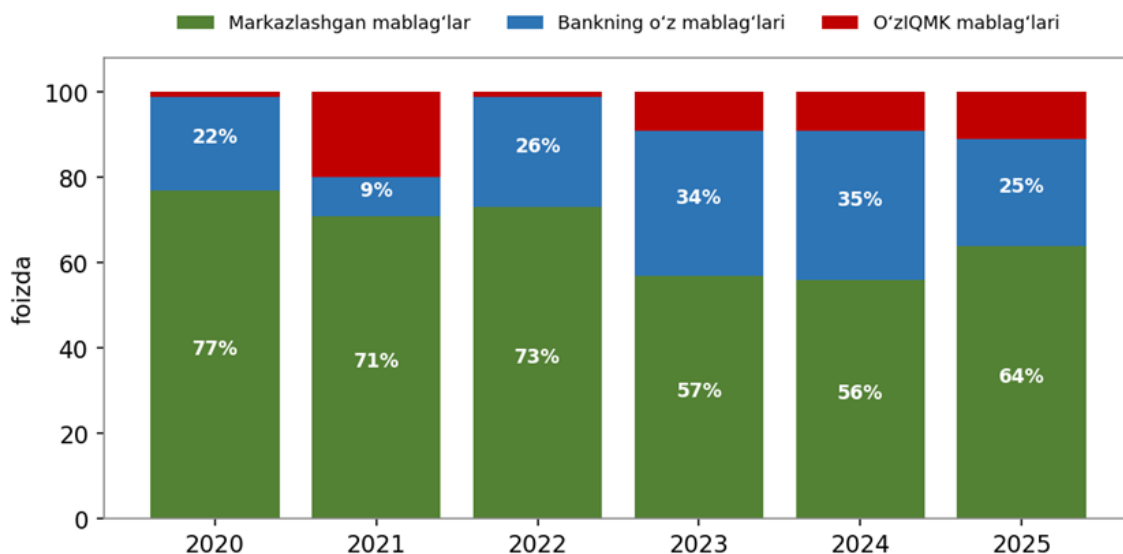
Shu bilan birga, ipoteka kreditlari qoldig'ining YaIMga nisbati **2026-yil** boshiga 4,3 foizni tashkil etdi. Ushbu ko'rsatkich rivojlangan davlatlardagi 40–80 foizlik darajadan past bo'lib, mamlakatda ipoteka bozorini yanada rivojlantirish uchun sezilarli salohiyat mavjudligini ko'rsatadi. Tijorat banklarining jami 604 trln so'mlik kredit portfelida ipoteka kreditlarining ulushi 13,1 foizni tashkil etadi.

1 Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2 Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

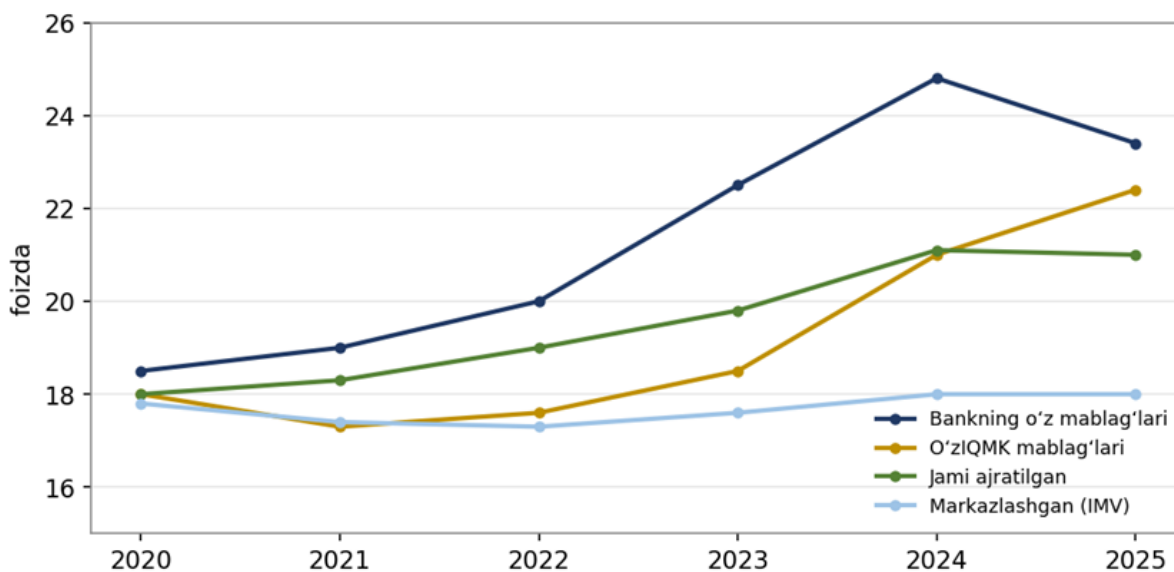
Ipoteka kreditlari samaradorligini belgilovchi eng muhim omillardan biri moliyalashtirish manbalari tarkibidir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston ipoteka tizimida davlat resurslarining ulushi yuqori darajada saqlanib qolmoqda. **2025-yilda** ajratilgan ipoteka kreditlarining 64 foizi markazlashgan mablag'lar, 25 foizi banklarning o'z mablag'lari hamda 11 foizi O'zIQMK shartlari doirasida moliyalashtirildi (3-rasm).

3-rasm. Ajratilgan ipoteka kreditlarining resurs manbalari bo'yicha tarkibi (2020–2025-yillar), foizda³

Markazlashgan mablag'lar hisobidan ajratiladigan kreditlarning yillik foiz stavkasi 18 foizgacha bo'lib, subsidiya xabarnomasiga ega fuqarolar uchun foiz xarajatlarning 4 foizi dastlabki besh yil davomida davlat tomonidan qoplanadi. Mazkur imtiyozli shartlar tufayli markazlashgan resurslarga talab yuqori darajada saqlanib qolmoqda. Banklarning o'z mablag'lari hisobidan bozor stavkalarida ajratilayotgan kreditlar ulushi esa **2024-yilga** nisbatan 10 foiz bandga kamayib, 25 foizni tashkil etdi.

Foiz stavkalari tahlili banklararo raqobat muhitining bosqichma-bosqich shakllanayotganini ko'rsatadi. Banklarning o'z mablag'lari hisobidan ajratilgan ipoteka kreditlarining o'rtacha yillik foiz stavkasi **2020-yildagi** 18,5 foizdan **2024-yilda** 24,8 foizgacha oshgan bo'lsa, **2025-yilda** sog'lom raqobat natijasida 23,4 foizgacha pasaydi. Umumiy o'rtacha foiz stavkasi esa 21 foiz darajasida shakllandi (4-rasm).

4-rasm. Ajratilgan ipoteka kreditlarining o'rtacha yillik foiz stavkasi (2020–2025-yillar), foizda⁴

³ Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

⁴ Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

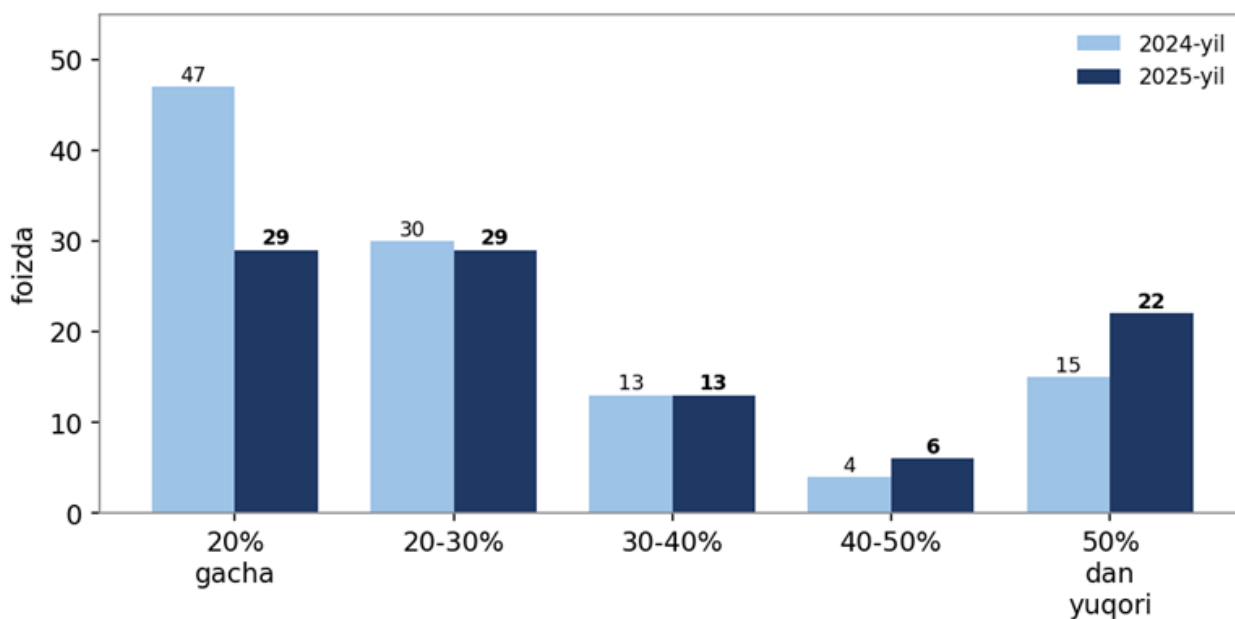

Asosiy stavkaning 14 foiz va inflyatsiyaning 7 foiz atrofida shakllangan sharoitida bozor foiz stavkalarining 23–25 foiz darajasida saqlanib qolishi ipoteka kreditlari qiymatini optimallashtirish bo'yicha qo'shimcha imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Bu holat ipoteka kreditlari samaradorligini yanada oshirish maqsadida foiz siyosati hamda moliyalashtirish manbalarini takomillashtirish zarurligini tasdiqlaydi (1-jadval).

1-jadval.
Ipoteka kreditlarining asosiy ko'rsatkichlari, mlrd so'm⁵

Ko'rsatkichlar	2023-yil	2024-yil	2025-yil
Ajratilgan ipoteka kreditlari	16 851	17 098	21 215
– birlamchi bozorda	9 774	10 449	15 377
– ikkilamchi bozorda	7 077	6 648	5 838
Markazlashgan mablag'lar hisobidan	9 557	9 543	13 610
O'zIQMK shartlari doirasida	1 576	1 575	2 243
Ipoteka kreditlari qoldig'i (yil oxiriga)	58 178	67 736	79 396

Ipoteka portfelining barqarorligini ta'minlovchi muhim mexanizmlardan biri qarz oluvchining yetarli miqdordagi dastlabki badal bilan ishtirok etishidir. **2025-yilda** 50 foizdan yuqori dastlabki badal bilan ishtirok etuvchi qarz oluvchilar ulushi 7 foiz bandga oshib, 22 foizga yetdi. Aksincha, 20 foizgacha dastlabki badal bilan ishtirok etuvchilar ulushi 18 foiz bandga kamayib, 29 foizni tashkil etdi (5-rasm). Mazkur tendensiya aholi xarid qobiliyatining ortib borayotganini hamda kredit risklarining kamayib borayotganini ko'rsatadi.

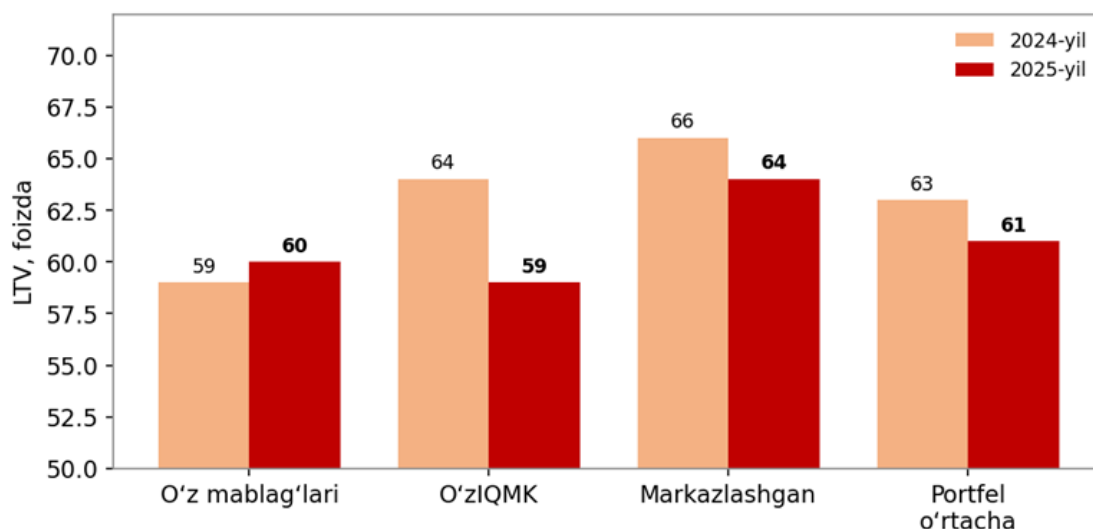

5-rasm. Ajratilgan ipoteka kreditlarida fuqarolarning dastlabki badal ulushi (2024–2025-yillar), foizda⁶

Amaldagi qonunchilikka muvofiq, banklarning o'z mablag'lari hisobidan ajratiladigan ipoteka kreditlari bo'yicha LTV darajasi 80 foizdan, qayta moliyalashtiriladigan kreditlar bo'yicha esa 85 foizdan oshmasligi belgilangan. **2026-yil 1-yanvar** holatiga ipoteka portfeli bo'yicha o'rtacha LTV ko'rsatkichi 2 foiz bandga pasayib, 61 foizni tashkil etdi (6-rasm). LTV darajasining pasayishi bank balansining narxlar tebranishlariga nisbatan barqarorligini oshiradi hamda ipoteka bilan ta'minlangan obligatsiyalar emissiyasi uchun qulay sharoit yaratadi.

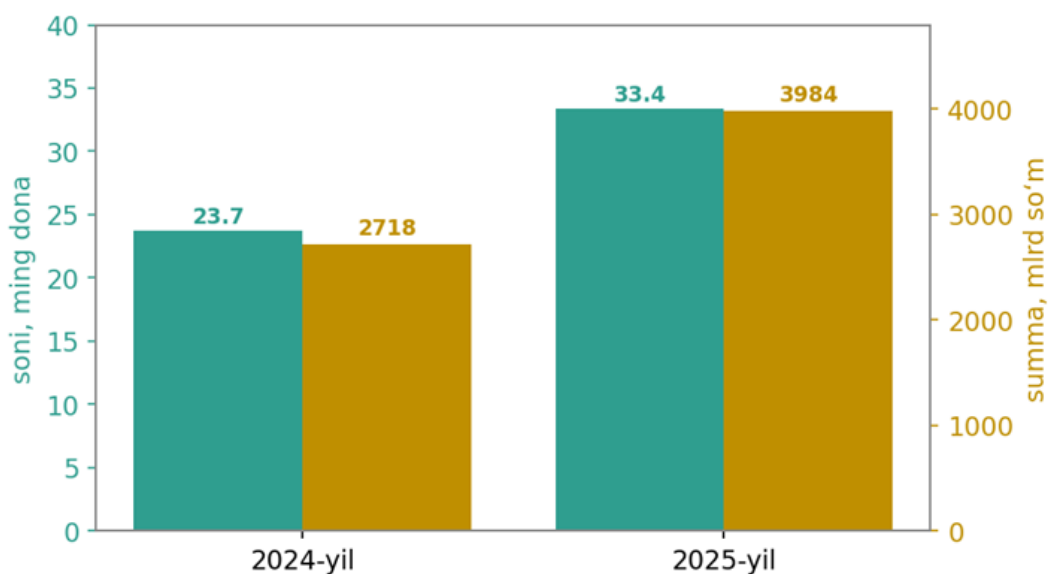
5 Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, «Uy-joy bozori umumiy tahlili», 2025-yil.

6 Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

6-rasm. Ipoteka portfelining resurs manbalari bo'yicha LTV ko'rsatkichi, foizda⁷

Ipoteka portfeli sifatini baholashda kreditlarni belgilangan to'lov jadvaliga nisbatan muddatidan oldin so'ndirish dinamikasi muhim indikator hisoblanadi. **2025-yilda** qarz oluvchilar tomonidan oylik to'lovlar jadvaliga nisbatan 3,2 barobar ko'p miqdorda, ya'ni 9,4 trln so'mlik ipoteka qarzdorligi muddatidan oldin so'ndirildi. Muddatidan oldin to'liq so'ndirilgan kreditlar soni 33,4 ming tani (3 983,5 mlrd so'm) tashkil etib, **2024-yilga** nisbatan sezilarli darajada oshdi (7-rasm).

7-rasm. Muddatidan oldin to'liq so'ndirilgan ipoteka kreditlari (2024–2025-yillar)⁸

Bir tomondan, muddatidan oldin so'ndirish faolligining ortishi aholi daromadlarining uy-joy narxlariga nisbatan tezroq o'sayotganini hamda kredit risklarining kamayib borayotganini ko'rsatadi. Ikkinchi tomondan, ushbu holat banklar uchun qayta investitsiya riskini, ya'ni rejalashtirilgan foizli daromadlarning muddatidan oldin qisqarishi ehtimolini yuzaga keltiradi. Bu esa banklardan moliyaviy oqimlarni yanada samarali rejalashtirish hamda moslashuvchan ipoteka mahsulotlarini ishlab chiqishni talab etadi.

2025-yilda uy-joy taklifining sezilarli darajada ortishi (yil davomida 135 ming xonadon qurib bitkazildi) hamda aholi daromadlarining uy-joy narxlariga nisbatan tezroq o'sishi natijasida narxlar barqarorlashdi: birlamchi bozorda narxlar indeksi 4,4 foizga, ikkilamchi bozorda esa 5,9 foizga pasaydi. Toshkent shahrida

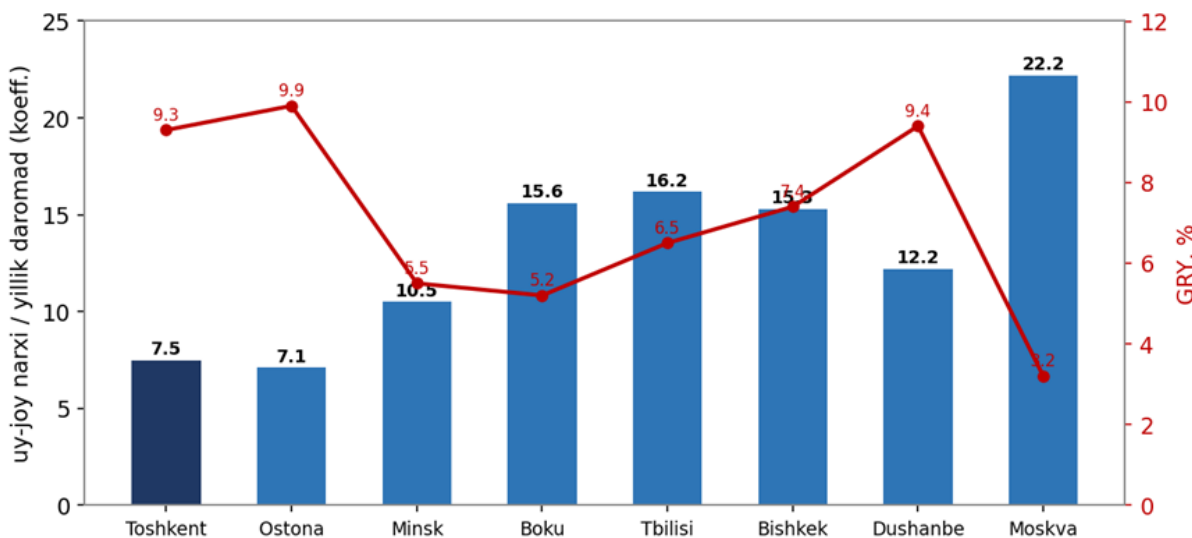
⁷ Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki hisob-kitoblari.

⁸ Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

1 m² uy-joy narxining o'rtacha oylik ish haqiga nisbati **2024-yildagi** 1,77 koeffitsiyentdan **2025-yilda** 1,38 koeffitsiyentgacha kamayib, aholining xarid qobiliyati yaxshilandi.

Xalqaro qiyosiy tahlil Toshkent shahri uy-joy bozorining nisbatan qulay holatda ekanligini ko'rsatadi. Uy-joy narxining aholi yillik daromadiga nisbati (price-to-income) Toshkentda 7,5 koeffitsiyentni tashkil etib, Moskva (22,2), Tbilisi (16,2), Boku (15,6) va Bishkek (15,3) shaharlariga nisbatan ancha pastdir. Ayni paytda ijara daromadliligi (gross rental yield) Toshkentda 9,3 foizni tashkil etib, mintaqadagi yuqori ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi (8-rasm). Bu holat Toshkent shahridagi ijara segmentining investitsion jozibadorligini tasdiqlaydi.

8-rasm. Poytaxtlar kesimida uy-joy narxining yillik daromadga nisbati (ustun) va ijara daromadliligi — GRY (chiziq)⁹

Yuqoridagi tahlillar O'zbekiston ipoteka bozori demografik (aholi sonining 38,2 mln kishiga yetgani, yiliga qariyb 700 ming yangi oilaning tashkil topishi) hamda iqtisodiy omillar ta'sirida barqaror rivojlanish salohiyatiga ega ekanligini ko'rsatadi. Mazkur salohiyatni to'liq ro'yobga chiqarish uchun ipoteka kreditlari samaradorligini izchil oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

4.6. Ipoteka talabini shakllantiruvchi demografik va ijtimoiy omillar

Ipoteka kreditlash samaradorligini uzoq muddatli istiqbolda ta'minlovchi muhim omillardan yana biri talabning barqaror demografik asosga ega ekanligidir. **2026-yil 1-yanvar** holatiga doimiy aholi soni 38,2 mln kishini tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 1,8 foizga yoki 693,5 ming nafarga oshdi. Xalqaro valyuta jamg'armasi prognoziga ko'ra, **2027-yil** yakuniga qadar aholi soni 39,7 mln nafarga yetishi kutilmoqda.

Uy-joyga bo'lgan real talabni shakllantiruvchi eng muhim ijtimoiy omillardan biri yangi tashkil etilayotgan oilalar sonidir. **2017–2025-yillarda** tashkil etilgan yangi oilalar soni (2 665 ming) shu davrda qurib bitkazilgan xonadonlar sonidan (886 ming) uch barobar ko'p bo'ldi. Bu uy-joyga bo'lgan qoplanmagan talabning saqlanib qolayotganini hamda ipoteka bozorining kelgusidagi o'sish zaxiralari mavjudligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, aholining o'rtacha uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasi **2017-yildagi** 15,7 m²dan **2025-yilda** 19,2 m²gacha oshdi.

Davlatning ipoteka bozorida faol roli mazkur ehtiyojni real talabga aylantirishga xizmat qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida uy-joy va ipoteka bozorini barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–219-son¹⁰ Farmoni bilan sohani 2040-yilgacha rivojlantirishning maqsadli ko'rsatkichlari tasdiqlandi. Jumladan:

- aholiga ajratiladigan ipoteka kreditlari portfelini 10 baravardan ortiq oshirib, 56,7 mlrd AQSH dollariga yetkazish;
- aholi jon boshiga uy-joy maydoni bilan ta'minlanganlik darajasini 18,9 m²dan 23 m²ga yetkazish;
- ipoteka qimmatli qog'ozlari portfelini 4 mlrd AQSH dollariga yetkazish hamda har yili qurilayotgan uy-joylar sonini 421 mingtaga yetkazish.

⁹ Manba: Markaziy bank hisob-kitoblari va ochiq internet manbalari.

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida uy-joy va ipoteka bozorini barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–219-son Farmoni: <https://lex.uz/uz/docs/-7851209>

Mazkur strategik vazifalarning amalga oshirilishi tijorat banklaridan ipoteka kreditlash hajmini sezilarli darajada kengaytirish bilan bir qatorda, uning samaradorligini sifat jihatidan yanada oshirishni talab etadi.

Tahlil natijalari O'zbekiston ipoteka tizimida samaradorlikni yanada oshirish bilan bog'liq bir qator tizimli masalalar mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu masalalarni izchil hal etish ipoteka kreditlari samaradorligini oshirish hamda keyingi islohotlarning ustuvor yo'nalishlarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

1. Davlat resurslariga yuqori bog'liqlik. 2025-yilda ajratilgan ipoteka kreditlarining 64 foizi markazlashgan mablag'lar hisobiga to'g'ri keldi. Bu holat byudjet imkoniyatlariga bevosita bog'liqlikni yuzaga keltirib, bozor mexanizmlari asosida mustaqil o'sish imkoniyatlarini kengaytirish zaruratini ko'rsatadi.

2. Bozor stavkalarining nisbatan yuqoriligi. Inflyatsiya 7 foiz va asosiy stavka 14 foiz bo'lgan sharoitda banklarning o'z mablag'lari hisobidan ajratiladigan kreditlar stavkasi 23–25 foiz darajasida saqlanmoqda. Bu ipoteka kreditining bozor segmentini aholi uchun yanada qulaylashtirish zarurligini anglatadi.

3. Ikkilamchi ipoteka bozorini shakllantirish zarurati. Ipoteka bilan ta'minlangan qimmatli qog'ozlar (RMBS) bozorini rivojlantirish banklarga uzoq muddatli aktivlarni likvidlikka aylantirish va resurs aylanishini tezlashtirish imkonini beradi.

4. Qayta investitsiya riski. Kreditlarni to'lov jadvaliga nisbatan 3,2 barobar tezroq so'ndirish faolligi banklar uchun rejalashtirilgan foizli daromadlarni qayta joylashtirish zaruratini kuchaytiradi.

5. Hududiy qamrovni kengaytirish zarurati. Ajratilgan ipoteka kreditlarining 32 foizi Toshkent shahriga to'g'ri kelgani holda, Sirdaryo va Jizzax kabi viloyatlarda bu ko'rsatkich 2–3 foizni tashkil etadi. Bu uy-joy moliyalashtirishining hududiy inklyuzivligini yanada oshirish muhimligini ko'rsatadi.

O'tkazilgan tahlillar va aniqlangan masalalar — davlat resurslariga yuqori bog'liqlik, bozor stavkalarining nisbatan yuqoriligi, ikkilamchi ipoteka bozorini shakllantirish zarurati hamda qayta investitsiya riski asosida tijorat banklarida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning quyidagi asosiy yo'nalishlari taklif etiladi.

Ipoteka tizimining davlat byudjeti va markazlashgan resurslarga yuqori darajada bog'liqligi uning uzoq muddatli barqarorligini oshirishda moliyalashtirish manbalarini kengaytirish zaruratini ko'rsatadi. Samaradorlikni oshirish uchun bozor manbalari ulushini bosqichma-bosqich kengaytirish maqsadga muvofiq:

– aholining muddatli depozitlarini ipoteka uchun barqaror manbaga aylantirish. **2025-yilda** real depozit stavkalari aholida 8,5 foizni tashkil etib, jamg'armaga moyillik kuchaymoqda;

– pensiya jamg'armalari va sug'urta kompaniyalari kabi institutsional investorlarning «uzoq pul»ni ipoteka bozoriga jalb etish;

– xalqaro moliya institutlari va yashil moliyalashtirish mexanizmlari hisobidan energiya tejamkor uy-joylar uchun maqsadli kredit liniyalarini ochish.

Ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri sekyuritizatsiya, ya'ni ipoteka bilan ta'minlangan qimmatli qog'ozlar (RMBS) emissiyasini yo'lga qo'yishdir. LTV ko'rsatkichining 61 foizgacha pasaygani sifatli garov bazasini shakllantirib, bunday qimmatli qog'ozlarni chiqarish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. RMBS mexanizmi banklarga:

1. uzoq muddatli ipoteka aktivlarini likvidlikka aylantirish va balansni «yengillashtirish»;
2. muddatidan oldin so'ndirishdan kelib chiqadigan qayta investitsiya riskini investorlar bilan taqsimlash;
3. yangi ipoteka kreditlari uchun nisbatan arzon va barqaror resurs jalb etish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida uy-joy va ipoteka bozorini barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–219-son¹¹ Farmonida 2040-yilga qadar ipoteka qimmatli qog'ozlari portfelini 4 mlrd AQSH dollariga yetkazish vazifasi belgilangani ushbu yo'nalishning strategik ahamiyatini tasdiqlaydi. Mazkur bozorni shakllantirish uchun, avvalo, ipoteka kreditlarini standartlashtirish, kredit reytingi infratuzilmasini rivojlantirish hamda institutsional investorlar uchun ishonchli huquqiy kafolatlar tizimini yaratish zarur. Bozorning dastlabki bosqichida davlat ishtirokidagi maxsus moliya instituti, masalan, O'zIQMK negizida RMBS emissiyasi bo'yicha «marker» loyihalarni amalga oshirib, investorlar ishonchini shakllantirishi mumkin.

Portfel sifatini saqlash uchun risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish zarur. Bunda LTV ko'rsatkichidan tashqari, qarz oluvchining daromadiga nisbatan qarz yuki (DTI) ko'rsatkichini ham hisobga oluvchi kompleks skoring modellarini joriy etish maqsadga muvofiq. Markaziy bankning makroprudensial normativlari doirasida differensiallashgan LTV talablari, masalan, ikkinchi va undan keyingi uy-joy uchun pastroq LTV belgilash, narxlarning keskin tebranishidan himoya qiluvchi qo'shimcha bufer vazifasini o'taydi.

Bundan tashqari, qarz oluvchiga mavjud garov obyekti qiymati doirasida navbatdagi ipoteka kreditini olish imkonini beruvchi mexanizmni rivojlantirish bank resurslaridan samarali foydalanishga xizmat qiladi.

11 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida uy-joy va ipoteka bozorini barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–219-son Farmoni: <https://lex.uz/uz/docs/-7851209>

Ipoteka kreditlash jarayonini raqamlashtirish operatsion xarajatlarni kamaytirib, kredit samaradorligini bevosita oshiradi. Bu yo'nalishda:

- garov obyektini onlayn baholash, kadastr va davlat xizmatlari bilan integratsiyalashgan «yagona oyna» platformalarini joriy etish;

- sun'iy intellektga asoslangan kredit skoringi orqali arizalarni ko'rib chiqish muddatini qisqartirish;

- kreditni masofadan rasmiylashtirish va monitoring qilish tizimlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Toshkent shahrida ijara daromadligining yuqoriligi (9,3 foiz) institutsional ijara bozorini rivojlantirish salohiyatini ko'rsatadi. «Standart» toifadagi uy-joylar uchun institutsional ijara bozorini shakllantirish hamda «ijara-sotib olish» (rent-to-own) modelini joriy etish aholining bir qismini ipotekaga o'tishdan oldingi jamg'arish bosqichidan o'tkazib, real talabni shakllantiradi. Shuningdek, aholi daromadlariga mos inklyuziv ipoteka mahsulotlari — moslashuvchan to'lov grafiklari, yoshlar va kam ta'minlangan qatlamlar uchun maxsus dasturlarni ishlab chiqish samaradorlikning ijtimoiy o'lchovini oshiradi.

Davlat resurslari cheklangan sharoitda ularning samaradorligini oshirishning muhim sharti imtiyozlarni eng muhtoj qatlamlarga maqsadli yo'naltirishdir. **2025-yilda** subsidiya xabarnomasiga ega 20,5 ming nafar fuqaroga 6,2 trln so'mlik ipoteka krediti ajratilib, ularning ulushi 29 foizga yetdi. Ushbu yondashuvni «standart» toifadagi uy-joylar uchun aniq mezonlar belgilash orqali kuchaytirish, byudjet subsidiyalarini esa bozor stavkalari bilan inflyatsiya o'rtasidagi tafovutni qoplashga emas, balki ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirish lozim.

Shu bilan birga, inflyatsiyaning 6,5 foizgacha pasayishi prognozlanayotgan sharoitda Markaziy bankning asosiy stavkasi bosqichma-bosqich kamayishi bilan ipoteka bozor stavkalari ham pasayishi kutiladi. Bu jarayonni tezlashtirish uchun banklararo raqobatni rag'batlantirish, kredit shartlari bo'yicha shaffoflikni oshirish va qarz oluvchining to'la samarali stavka (TSS) haqida to'liq xabardor bo'lishini ta'minlash zarur.

2-jadval

Tijorat banklarida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari va kutilayotgan natijalari¹²

Yo'nalish	Kutilayotgan natija
Manbalarni diversifikatsiyalash	Davlat resurslariga bog'liqlikni kamaytirish, barqaror «uzoq pul» jalb etish
RMBS bozorini shakllantirish	Bank balansini yengillashtirish, qayta investitsiya riskini taqsimlash, arzon resurs jalb qilish
LTV/DTI siyosatini takomillashtirish	Portfel sifatini saqlash, narx tebranishlaridan himoya qilish
Raqamlashtirish	Operatsion xarajatlarni kamaytirish, xizmat tezligini oshirish
Ijara va inklyuziv mahsulotlar	Real talabni shakllantirish, ijtimoiy qamrovni kengaytirish
Imtiyozlarni maqsadli yo'naltirish	Cheklangan resurslardan samarali foydalanish, ijtimoiy adolatni ta'minlash

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlil natijalari O'zbekiston tijorat banklarida ipoteka kreditlash tizimi so'nggi yillarda izchil rivojlanayotganini ko'rsatadi. Jumladan, **2025-yilda** 21,2 trln so'm miqdorida ipoteka krediti ajratildi, portfel qoldig'i 79,4 trln so'mga yetdi, dastlabki badal ulushi hamda portfel sifati yaxshilandi, LTV ko'rsatkichi esa 61 foizgacha pasaydi. Shu bilan birga, tizim samaradorligini yanada oshirish nuqtayi nazaridan davlat resurslariga yuqori bog'liqlik, bozor stavkalarining inflyatsiyaga nisbatan yuqoriroq darajada shakllanishi hamda ikkilamchi ipoteka bozorini rivojlantirish zarurati dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

Ipoteka kreditlari samaradorligini oshirish uchun moliyalashtirish manbalarini bozor mexanizmlari asosida diversifikatsiyalash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

LTV darajasining pasayishi va portfel sifatining yaxshilanishi ipoteka qimmatli qog'ozlari (RMBS) bozorini shakllantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Risklarni boshqarishda LTV ko'rsatkichi bilan bir qatorda DTI ko'rsatkichini ham hisobga oluvchi kompleks modellarni joriy etish ipoteka portfelining barqarorligini yanada mustahkamlaydi.

Raqamlashtirish hamda institutsional ijara bozorini rivojlantirish ipoteka kreditlash xarajatlarini optimallashtirib, uning ijtimoiy qamrovini kengaytirishga xizmat qiladi.

Mazkur yo'nalishlarni kompleks ravishda amalga oshirish tijorat banklari ipoteka portfelining moliyaviy barqarorligini ta'minlash bilan birga, aholini uy-joy bilan ta'minlashning zamonaviy va inklyuziv tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

¹² Manba: muallif ishlanmasi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-noyabrdagi «O'zbekiston Respublikasida uy-joy va ipoteka bozorini barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF–219-son Farmoni: <https://lex.uz/docs/-7851209>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-noyabrdagi «Ipoteka krediti mexanizmlarini takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PF–5886-son Farmoni: <https://lex.uz/docs/-4637331>
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Uy-joy bozori umumiy tahlili. 2025-yil. – Toshkent: Markaziy bank, 2026.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Matbuot anjumani materiallari. 2026-yil 29-aprel.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Ko'chmas mulk bozori tahlili. 2025-yil IV chorak. – cbu.uz.
6. International Monetary Fund. *Uzbekistan: Staff Concluding Statement of the 2026 Article IV Mission*. – Washington: IMF, 2026.
7. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – stat.uz.
8. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining 2025-yil 22-apreldagi «Banklarga o'rnatiladigan makroprudensial normativlar hamda ular tomonidan beriladigan kreditlar (mikroqarzarlar) bo'yicha to'lovlarning eng yuqori qiymatlariga doir talablar to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida »gi Nizomi (ro'yxat raqami 3618): <https://lex.uz/docs/-7491592>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>